

ՄԵԼԿ

Տարեկան դիմել 10 րուր, կէս տարեկան 6 րուր:

Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանի նկատմամբ մէջ:

Ծանոթացրուք իմանալ են ուղղակի

Բաժնի: Редакция «Мелк»

Խմբագրությունը բաց է առաջօրեան 10—2 ժամ:

(Բացի կիրակի եւ տոն օրերէն):

Հայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն կողմով:

Հայտարարութիւնները համար վճարում են

խորանային թանկ 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԵՆԻՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ռուսաստանը եւ Թուրքիան: Նամակ նուիրուց: Նամակ Սոքախից: Ներքին լուրեր: ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Թուրքիա: Արտաքին լուրեր: ԽՈՒՆ: ԼՈՒՐԵՐ: ՀԵՌԱՎԵՐԵՐ: ՔԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: ԴԱՎԻԹ ԲԵԿ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԱՀԱՅԲ ԵՒ ԹՈՒՐԿԱՀԱՅԲ

Միջոցառ այս ամենակարեւոր հանգամանքի վրա Կ. Պոլսի մի քանի հարկեր «գործիչների մէջ» որոնց թւում պակաս չեն եւ պոռոտախօս սպիտակահեր փերիսոփաներ, ո'չ մէկը երբեք հոգ չէ տարել, այլ լոկ մեզին պատրաստ փող են ուզել: Մի քանի այս տեղի «մեծ քաղաքագէտներին» հետ (որոնց յատկանիշն է մի ամենամեծ թանասած ժամանակ անգամ բազմաթիւ հոգի կրկնով ցուցամատը տնկել ձախարհին, բայց ոչինչ չտեսնել, բացի դարդակաթնութիւնից) անձամբ խօսելով իմացայ, որ այնպիսի մի շնորք անել մեզ, ինչպէս վերը ասեցին, «անհարկն է», որովհետեւ այդպիսի գիւղատնտեսական տեղեկութիւններ մեզ հաղորդելը քաղաքականութեան կը վաշտէ: Դիմադրելով բան, որ միայն Կ. Պոլսի մէջ կարելի է լսել, ասեցէք խնդրեմ՝ միթէ՞ հարկեր անգամ աւելի անքաղաքական չէ միշտ մի մեծ ապագայի վրա դատողութիւններ տալը, քան թէ թողնել խեղճ «մեծ ապագան» մի կողմ եւ խօսել

ԴԱՄԻԹ ԲԵԿ

Պ. Ա. Տ. Ս. Ա. Կ. Ա. Ն. Վ. Է. Պ.

(1722—1728)

— Գրաստիպիքը բնագրում

Եւ:

Մի եւ նորի աւուր ուղիղիւրային պատճառ յաւիթ քննի նմանաբար լուսաւորված էր իւզպլին հրապով, որ դրած էր փայտեայ պատանակի վրա: Տախտի վրա նստած էր Բեկը, իսկ նրա մօտ գերեզմանաւ: Սարուլը ծան բոլոր դռները կողպված էին: Դռաները, սպասաւորները, աղախինները, բոլորը քնած էին: Ամբողջ տունը մրափում էր խորին, խաղաղական լուսութեան մէջ:

Գերեզմանով մօտ մի ամանի մէջ դրած էր գինի, որից երբեմն իր ձեռքով ամուսն ու խմում էր, կարծես, կոկորդը թրջելու համար, որպէս զի աւելի դիրքութիւն ունենայ շարունակելու իր երկարորած խօսակցութիւնը:

— Ես, ասում էր նա, Կաղապանում այնպիսի անուն եմ տեսել, որ թէ մեծ եւ թէ փոքր բոլորը իմ անունով են երդում ուսում: Այստեղ միայն այդ անպիտան վաղանգներ չեն յարգում: Սարուլին իսկ այնտեղ, Կաղապանի իմամի հետ, ես ծունկ ծնկի կայքած եմ նստում:

— Այդ բոլորին հաւատում եմ, Սարուլ, ասաց նրան Բեկը, դու այն ասում, թէ իմամը ինչ աղիցութիւն ունի Կաղապանում:

— Այն աղիցութիւնն ունի, որ եթէ մարդ բարձրացնելու լինի, ամբողջ Կաղապանը էջի նման կը դառնայ: Կրանից մեծ էլ ոչ կայ այնտեղ: Նա բոլոր էկզիկների թէ հոգեւոր եւ թէ մարմնաւոր դուրսն է: Ամենք Աստուծո նման պաշտում են նրան:

— Կախեմք սիրում է:

այն ցամաք է խօսակցական (տնտեսական) ներկայ հարցի վրա, որի մասին բնաւ մեք քաղաքական դատողութիւններ չենք պահանջում: Այլ լոկ համեստ եւ անմեղ իրողութիւններ:

Հիմա քիչ ուշադրութիւն դարձնելը այն միջոցների վրա, որոնցով Կ. Պոլսի գործիչները ձգտում են Հայաստանի համար «պաղպաղ պատրաստել» գործին: Ասեցէք աղաչեմ՝ մի մարդ, որը ոտները բորիկ, փորը սոված, մարմինը ակոյր, մի կտոր չոր հացի կարօտ ստիպված է աղի արտասուքով թողնել տուն ու տեղ, կին ու զաւակ ու հազարաւոր փերսոս ճանապարհ գնալ հայրենիքից դուրս անհիշքով մարդիկ ներքի մէջ՝ Թիֆլիս, Կ. Պոլիս, Ալեքսանդրապոլիս, ջմիւռնիս եւ այլն, դրաստանման բեռնակրութեան մէջ իր օրական ապրուստը հայրենային համար, այդպիսի մարդուն ապաղայ տալու համար ի՞նչ է հարկաւոր, ուսում թէ մի ուրիշ ինչ: Կարծեմ որ ուրիշ ինչ, որովհետեւ ինչպէս է որ ոչ մի այն նախադրութեան ուսումը, այլ ես երբեմն համայնարանական ուսումը անկամ ընդունակ չէ լինում մարդուն մի ապահովութիւն տալ, եթէ այդ ուսումը չէ եւրկրի մէջ գործադրելի մի կատարելագործած մասնագիտութիւն: Աւելիմ ոչինչ է այդ ուրիշ ինչը, որի վրա է իմ խօսքը. դա այն հարուստ բերքական Հայաստանի բերքերը աղետացնելը եւ մշակելն է, որի պակասութիւնից խեղճ Հայաստանի Հայր օրն ի բուն արեւն քրտնեք է թափում, բայց իր օրական ապրուստը չէ

— Եթէ առաջարկէին ջրի տեղ արեւն դարձնել, նա կընտրէր այդ վերջինը:

Այդ բոլորը, ինչ որ հարցնում էր Բեկը, իրան աւելի լուս յայտնի էր, քան թէ Սարուլին, միայն նա կամենում էր գերեզմանաւ կարծիք հասկանալ:

— Այդ բոլորը չառ լաւ, առաջ տարաւ Բեկը. ուղիղն ասա՛, Սարուլ, դու հայոց աղբը հայոց երկրը սիրում ես:

— Այդ ինչ հարցնելու թան է, հէքոսնում, ի հարկէ սիրում եմ, պատասխանեց գերեզմանաւ այնպիսի մի դարձուցումով, որքան կը զարմանայ նա, եթէ մէկը հարցնէր լինէր, զգա՛ աղբ աղբը դրած գինին սիրում ես, թէն զինու մասին նա աւելի պարզ, աւելի որոշ գաղափար ունէր, իսկ հայոց աղբը եւ հայոց երկիր մասին ոչինչ գաղափար չունէր:

— Ի՞նչով ես սիրում, հարցեց Բեկը:

— Ի՞նչով պէտք է սիրում իմ կեանքում ազ մի անգամ հայոց պարզ չեմ կերել, եւ հայ եմ ծնւնվել ինձ միտքով եւ հայոց եկեղեցում, նոյն եկեղեցում ամեն տարի հարգելով եմ ես, նոյն եկեղեցում ես պատկերվում: Նոյն եկեղեցում կը տանին իմ մարմինը, երբ կը մեռնեմ: Եւ անգամ իմ մարմնի համար պատարագ կը մատուցանեն եւ այնտեղից քանդանա կը տան ինձ թաղելու: Հիմա տեսնում եք, ես որքան սիրում եմ:

Այդ սերով այն աստիճան լաւատեսկեցաւ Սարուլը, որ լցրեց գինու բաժակը եւ լաւ անուշ արեց, որպէս իր մտքում օրհնելով այն աղբի կեանքը, որին սիրում էր:

Իսկ Բեկը նկատելով, որ գերեզմանաւ հայոց աղբը, «հայոց երկիր» բառերը չէ որոշում եկեղեցուց ու նրա կրօնական արարողութիւններից, — Էնց այդ տեղից պինդ բռնեց նա:

— Տեսնում եմ, սրբիկ Սարուլ, որ դու չառ ես սիրում հայոց եկեղեցին, որի մէջ դու միտքով ես, հարգողիկ ես, պատկերիկ ես, որի մէջ

կարողանում փաստակեր: «Բա՛հ, ի՞նչ նորութիւն, որն է Հայաստանի բերքերը», կասէր դուք գործունեով, որովհետեւ փոխանակ Հայաստանի հողի վրա նայելու, ձեր միտքը եւ աչքերը միշտ նորա երկրի վրա են կեղծ ինչպէս այդ ապացուցեցին մինչեւ հիմա բոլոր ձեր գործունեութեամբ: Հայաստանի բերքերը օրինակ սոքա են: Մուշէ գաւառը որդիւնահանում է ծխախոտ, բայց ժողովուրդի ուղիղութեան պատճառ, այդ ծխախոտը փոխանակ իր տեսակի մէջ արեւմտաւոր, դէպի վայրի տեսակի է փոխւում, որը նորա արդիւնահանութիւնը եւ առեւտրը չէ կարողանում վարձարկը ժողովուրդի աշխատութիւնը: Ողբմեցէ՛ք այդ խեղճ ժողովուրդին եւ փոխանակ տարին հարկեր լիւրտեղ ուսումնաւոր սխոյի աշխատողութիւնը ու Ամբիկայի դեղերը անօրոքնելու, ծախսեցէ՛ք նորա համար տարին միայն սոքա լիւր, գինեցէ՛ք այդ փողով բուժելիցի կամ մի ուրիշ տեղից ծխախոտի ազդեցութեան ներքին ու բաժանեցէ՛ք Մուշէ գաւառի մէջ: Վա՛նայ գաւառի մէջ մեղմ եւ դարձաւային բնութիւնը հովանաւորում է Փոլսի անտառայծերի բազմապատկումը, որոնց բոլորը ամենայն վատահոգեմամբ կարողանում է մրցել խաղաղական հաշակաւոր մեթոդների հետ: Դա կան խեղճ Հայ կինը, չընայելով բոլոր իր տան դական արամուսնական, չէ կարողանում այդ չորքտանու հարստութիւնից պատշաճաւոր արդիւնք ստանալ. փոխանակ «մայրիկ, մայրիկ» այն դարձաւախօս մայրեր, որոնք

պիտի տարվի քո մարմինը մեռնելուց յետոյ, որի մէջ քո մեղքերին թողութիւն կը լինի, երբ հայոց քանդանա քո հայր համար պատարագ կը մատուցանէ: Բայց դու գիտեմ, որքան չառ եւ մեղքերը եւ եկեղեցին որքան մեծ բարեկարգութիւն է անում քեզ, որ որքան էլ մարքում է նրանց: Եւ ասում եմ, որ քո անունով զիջող Կ. Պոլսում, հազար հազարով պատասխանեց գերեզմանաւ: Գիտեմ որքան չառ ես իմ մեղքերը:

Երեւել չարադրութիւնը դիտել որքան չառ էին էր մեղքերը, նա իր կեանքում ամեն տեսակ երեւելու գործած էր: Եւ որպէս վաճառական, որ ամեն բանի վրա շահ է կերպով եւ նայում, նա հասկանում էր թէ որքան չառ պատասխան է հայոց եկեղեցուն, ու մարքում էր նրա ճողու արտաքինը, որ ապագայում էր նրան զօրեղի կրակից, եւ այդ բոլորը կատարում էր եկեղեցին համարիւթ թէ ձրի, համարեա թէ ապագայ վաճառականութեան հաշիւներ տալով տեղեկներ, կարելի էր նրա մօտ խոստովանել, հարգողիկ, նրան պատարագ մատուցանել տալ: Կա խաղաղութեան բան էր Սարուլ կարծիքով, մի քանի շահիներով նա գնում էր մի քանի հաղարկների մեղքերը կարելի էր մէկին կողպտել, միւսին խաբել եւ հաղարկի վատակել, բայց փոխարէն չորեք տեղեկի առնել, «մեղք» ասելու եւ սրբութեւ, մարքում գուրու զալ եկեղեցուց: Ի՞նչու չը սիրել մի այսպիսի եկեղեցին:

Բեկը աշխատում էր իսկույն օգուտ քաղել Սարուլի այդ փորձաքննութիւնից, որ ծնուցել էր երեւանագործի մէջ ու միայն իսկ կոր հաւատ դէպի եկեղեցին, այլ մի տեսակ նախաձեռնեց բոլորին եւ դէպի նրա թշնամիները, մի տեսակ սեր եւ դէպի նրա հաստատութիւնը:

— Ի՞նչ կանէիր, Սարուլ, եթէ մէկ մարդ հայոց եկեղեցին, որը դու այնքան սիրում ես,

ցից մարդ չը դիտէ որ փախչէ մայրաքաղաքներում, փոխանակ այդպիսի «մայրեր» պատրաստելու, ասում եմ, պատրաստեցէ՛ք հէնց մի հատ աղջիկ մի գործարանի մէջ, որտեղ նա սովորէ Փոլսի բոլոր լաւ մշակելու, լուսնալու, զգիւր, մանկու, ներկելու, հիւնելու ու գործելու եղանակները, որոնց նա կարողանայ յետոյ սովորացնել իր քոյրերին եւ այդպիսով հացի դուռ բացվի նոցա համար: Կիսարեւելիկ նահանգում մի քանի տարի է, որ շեւրաների որդերը հիւանդութիւն են ստացել, որով շեւրամարտութիւնը եւ մեռաքաղաքութիւնը ընկել է, թողնելով նոյն Հայ ժողովուրդը վճատութեան մէջ: Կոխանակ ուսումնարաններ բանալու այդ ժողովուրդի մէջ, շեւր՛ արեք նա մի երկու հարկեր լուր ծախսել ու առողջ սերունդ բերել տալ կովկասից կամ այլ տեղից, որը բաժանելով Հայ ժողովուրդին, հազարաւոր յուսահատուած ընտանիք կը փրկէ: Քարերդի դուռում Հայ ժողովուրդը զինւորագործութեամբ է պարագլուխում, որով նա բաւական մեծ արդիւնահանութիւն ունէ, աշխատեցէ՛ք այդ արդիւնահանութիւնը աւելի եւս մշակել, որով նա տարածվի աւելի եւս մեծ շրջանի մէջ: Զէ յիմունի շրջակայքը հարուստ ին կրկնվի եւ պղնձի հանքերով: Եթէպէտ մեծ ծախսեր է հարկաւոր այդ հանքերը մշակելու համար, բայց ապահով մնացէ՛ք, որ եթէ դիմէր Ռուսահայերին, հաւատ եւ վատահոգութիւն ներշնչելով գէպի ձեր ընդունակութիւնը, նոքա ձեզ կօգնեն այդ գործի մէջ, որով

կը պղծէ, նրան անապատներէ անապատներ կը շինէ, նրա արտաթիւնները կը կողպտեն, եւ իր կեռ ճամբը դարձնելով շին, նրան քաղաքացի կանէ ու իր անու շինածքի համար կը բանեցնէ: Նրա միջի ժամն ու պատարագ կարգիլ, — Ի՞նչ կանէիր, Սարուլ, ծախսելու եւ քեզնեցի, զու, այդ մարդուն:

— Ես նրան կը օգնեմ: Կաղապանի խաղաղութիւնը կը խաղաղութիւնը կը կողպտեն, եւ իր կեռ ճամբը դարձնելով շին, նրան քաղաքացի կանէ ու իր անու շինածքի համար կը բանեցնէ: Նրա միջի ժամն ու պատարագ կարգիլ, — Ի՞նչ կանէիր, Սարուլ, ծախսելու եւ քեզնեցի, զու, այդ մարդուն:

— Ես նրան կը օգնեմ: Կաղապանի խաղաղութիւնը կը խաղաղութիւնը կը կողպտեն, եւ իր կեռ ճամբը դարձնելով շին, նրան քաղաքացի կանէ ու իր անու շինածքի համար կը բանեցնէ: Նրա միջի ժամն ու պատարագ կարգիլ, — Ի՞նչ կանէիր, Սարուլ, ծախսելու եւ քեզնեցի, զու, այդ մարդուն:

— Ես նրան կը օգնեմ: Կաղապանի խաղաղութիւնը կը խաղաղութիւնը կը կողպտեն, եւ իր կեռ ճամբը դարձնելով շին, նրան քաղաքացի կանէ ու իր անու շինածքի համար կը բանեցնէ: Նրա միջի ժամն ու պատարագ կարգիլ, — Ի՞նչ կանէիր, Սարուլ, ծախսելու եւ քեզնեցի, զու, այդ մարդուն:

— Ես նրան կը օգնեմ: Կաղապանի խաղաղութիւնը կը խաղաղութիւնը կը կողպտեն, եւ իր կեռ ճամբը դարձնելով շին, նրան քաղաքացի կանէ ու իր անու շինածքի համար կը բանեցնէ: Նրա միջի ժամն ու պատարագ կարգիլ, — Ի՞նչ կանէիր, Սարուլ, ծախսելու եւ քեզնեցի, զու, այդ մարդուն:

— Ես նրան կը օգնեմ: Կաղապանի խաղաղութիւնը կը խաղաղութիւնը կը կողպտեն, եւ իր կեռ ճամբը դարձնելով շին, նրան քաղաքացի կանէ ու իր անու շինածքի համար կը բանեցնէ: Նրա միջի ժամն ու պատարագ կարգիլ, — Ի՞նչ կանէիր, Սարուլ, ծախսելու եւ քեզնեցի, զու, այդ մարդուն:

— Ես նրան կը օգնեմ: Կաղապանի խաղաղութիւնը կը խաղաղութիւնը կը կողպտեն, եւ իր կեռ ճամբը դարձնելով շին, նրան քաղաքացի կանէ ու իր անու շինածքի համար կը բանեցնէ: Նրա միջի ժամն ու պատարագ կարգիլ, — Ի՞նչ կանէիր, Սարուլ, ծախսելու եւ քեզնեցի, զու, այդ մարդուն:

զուրկ շատ մեծ ծառայութիւն արած կը լինէր այդ երկրին, քան թէ երբեք... Գանձի մէկը ասեմ այսպիսի բնական հարստութեանց, որոնք մնալով երեսի վրա ու բարձր թողի արած, երկնաւատ Հայաստանը հաւատարմ են արել Սահարայի և Ալիս, արախայի անուպատները ապարդիւնութեան. ահա՛ արտ վրա մնաճեցէք նախ, իսկ յետոյ Հայ մանուկները զլուր ոտանաւորներով ու օդերով լցնելու վրա. աշխատեցէք, լցեցէ նախ նորա փորը, ծածկեցէք, մարմինը և այնուհետ տարէք նորան ուսումնական վերացական բաներով զբաղեցնելու. իսկ եթէ կարծում էք, որ այդ վերացական բաները նորա միտքը կը բանան, ուրեմն և հարստութեան կը նպաստեն, շատ սխալվում էք, որովհետեւ որչափ Հայաստանցի մարդու միտքը բացվի, դարձեալ ձեր ունեցածի չափ չի բացվի. բայց թող տուէք ինձ հարցնել, քանի՞ անուկներ էք լցրել զուրկ ոսկիով ձեր վերացական ու ընդհանուր օդային զարգացմամբ...

«Ուրեմն ի՞նչ անենք, ամենքս էլ աշխատենք Հայաստանի մէջ արհեստ ու արուեստ տարածել» կը հարցնէր զուրկ գուցէ զարմանալով մի Ռուսահայի միակողմանի խորհուրդի վրա։—Այո, նախ արուեստ ու արհեստ զարգացրէք Հայաստանի մէջ, բարւոքեցէք այդպիսով նորա տնտեսական և նւթական դրութիւնը, ազատեցէք հարկեր հազար թարմ և գարթ ուժեր՝ գրաստանը ման բեռնակրութեան օտարութիւն գերի գնալուց, այնուհետեւ Հայ մանուկներին նստացրէք նախակրթարաններին մէջ։—Եւ գել տուէք «Սիրէք հայկազունք»... գուցէ շատերը ձեզինք ստեն, թէ իւրաքանչիւր ընկերութիւն ունի իր գատ նպատակը, որից նա չը պիտի շեղվի։ Շատ լաւ, բայց մի՞թէ բոլորի նպատակը Հայաստանի բարօրութիւնը չէ՞ այս բառի ընդարձակ մտքով. ուրեմն այս բանի մէջ ի՞նչպէս կաւորուէ Հայ տնայապահ և իր լինել, բացի այն, որ ընտրել այն նպատակը, որը ուղղակի հասցնում է իր տեղը՝ Հայաստանի

Հայաստան է կոչվում, թէ այդ երկիրը հայոց բնիկ հայրենիքն է, թէ հայերը մի ժամանակ այնտեղ թագաւորութիւն ունէին, իսկ այժմ այնտեղ են այնտեղ մասնադակներ պարսիկներն ու թուրքերը։ Երեսն ինչ անգամ հայերի թեւաւորութիւնը մասնադակներին ձեռքում, և ամենաարտաւայելի կերպով, որքան կարող էր ազդել Սաքուրի բարացած սրտի վրա, պատմեց թէ որպիսի բարբարոսութիւններ են գործ դրում մասնադակները հայոց կրօնի և եկեղեցու դէմ։

—Ահա դա է այն ժողովուրդը, որի մասին խօսում ենք, Սաքուր, ասաց բէկը իր պատմութիւնը վերջացնելուց յետոյ։— Զիմայ կարող եմ մի հարց մտածել այդ մասնադակներին ոչնչացնելու համար։

Սաքուրը ձեռքը տարաւ դէպի ճակատը, մի քանի անգամ շփեց նրան, գուցէ իր գլխից մի միտք կարողանայ դուրս բերել, բայց ոչինչ չը գտաւ։ Երեսն լցրեց գինու բաժակը, խմեց, իր մտածութեան ընդունակութիւնը աւելի զօրացնելու համար, բայց դարձեալ ոչինչ հարց տալ չը կարողացաւ։

—Իմ ինքեզմը ոչինչ չէ գալիս, ասաց նա երկար մտածելուց յետոյ։

—Տեսնում եմ, Սաքուր, դու բաւական խելացի մարդ ես, եթէր ստատանայի չափ բան գիտես, բայց այդ հասարակ բանը չես հասկանում։

Բէկի յանդիմանութիւնը գերեզմանի անհասկացողութեան մասին սաստիկ ծանր թեւեղանքով, մասնադակը երբ լսեց այն մեծ գովասանքը, թէ նա «եթէր ստատանայի չափ» բան գիտէր, Այդ բաւական ազդեց նրա ինքնասիրութեան վրա, թէ ինչու ինքը անընդունակ գործիկեցաւ բէկին մի որ և է հարց տալու մէջ։

—Ես քեզ կը սովորեցնեմ մի հարց, Սաքուր, ասաց նրան բէկը։

Բարօրութեան, այսինքն նւթական բարօրութեան, տնտեսական բարեկեցութեան և մարդկային կենցաղավարութեան հայրենեաց հոգի վրա, իր գաւառների ու պապերի գերիշխանների մօտ։ Իսկ եթէ կարծէք, որ այս ամենը շատ հեշտ կարելի է անել մի, սխալուէք, աւելի շատ ժամանակ և զբժաւում թիւններ է հարկաւ որ անցնել Հայաստանին մի վայելուչ նւթական դրութիւն տալու համար, քան թէ զուրկ կարծում էք։

Բայց ո՞րն էք կատարել զուրկ վերջինից, ասածներէն, որի՞ վրա էք մտածել և մեզ կի. զուրկ միայն մի բան էք կրկնել երազի մէջ ինչ խօսող մարդու պէս, «ուսում, արտ, ուսում»։ Եւ այդպիսով համ ձեզ էք օրորել, համ մեզ պահել անյայտութեան և խաբուսիկ յոյսերի մէջ։ Բայց ինչ անցաւ անցաւ. խօսեցէք այսուհետ անկիւքի վրա, որը բացորոշ կերպով յայտնում եմ Կ. Պոլսի գործիչներին, որ պիտի լինի Ռուսահայերի գործնական հայրաւորների համաձայն, այլ ոչ ցնորական միջոցներով։ Այս դուռն, բայց բաց յայտարարութիւնը Կ. Պոլսի գործիչներին անելը մանաւանդ պարտաւորութիւն եմ համարում էնդուր, որ վաղ թէ ուշ պարտաւոր եմ «Մշակ» լրագրի միջոցով, նոյնպէս գուցէ և ուս լրագրիների էջերում, ի ի հաշիւ տալ Ռուսահայերին այն ամենի մէջ, ինչ տեսել եմ Կ. Պոլսի ազգայինների գործունէութեան վերաբերութեամբ, այն ժամանակ ինչ ասվեց՝ ասվեց, նորան ոչ յետ առնել է կարելի և ոչ ուղղել. այդ ամենը ես ասում եմ, վստահ լինելով որ ինձ լաւ է յայտնի Ռուսահայերի երակները և տրամադրութիւնը, որոնց հետ պատահել է գործ ունենալ արդէն տարիքը իր յարմարութեան որոյ օվ ակնկալութիւն ունի Ռուսահայերի նպատանների, թող ԲԱՐԵՆԱՅԷ ուշադրութիւն դարձնել այս կէտերի վրա...

ԳՐԻԿՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

- Ի՞նչ հարց։
- «Պէտք է շուրջ շատ հետ կուռացնել»։
- Հասկանում եմ այդ խօսքերը, Սաքուր։
- Հասկանում եմ... բայց չը գիտեմ որ շուրջ որ շան հետ պէտք է կուռացնել։
- Ես քեզ կասեմ, սիրելի Սաքուր։
- Երբ խօսակցութիւնը հասնում էր այն կէտին, որ բէկը մօտենում էր իր նպատակին, նա գործ էր ածում «սիրելի» բառը, որը սաստիկ դուր էր գալիս Սաքուրին, մանաւանդ որ այդ բառը լսվում էր Վրաստանի առաջին պետական մարդու բերանից։
- Ասա, սիրելի Գալիթ, որ շուրջ որ շան հետ... հարցրեց գերեզմանագր, իր կողմից և քնքրութիւններ գործ դնելով։
- Բէկը ուշադրութիւն չը դարձնելով նրա յանդիմանութեան վրա, որ իրան թոյլ էր տալիս այս սաստիկ ընտանեկանութիւն, շարունակեց։
- Գու. մի քանի բոպէ առաջ ասեցիր, թէ Գաղստանի իմամը հետ լաւ ծանօթ եմ, թէ նրա հետ ծանօթ ծնկի տուած եմ նստում, այդպէս չէ։
- Ուղիղ այդպէս է, ինչպէս ես ու դու նստած ենք։
- Ուրեմն դու ազդեցութիւն ունես նրա վրա։
- Ինչ որ ասելու լինեմ, խօսքս գետին չի գցի։
- Եւ իմամը Գաղստանում առաջի մարդն է։
- Նրանից յետոյ միայն Աստուծոն են ճանաչում։
- Հիմա լսիր, Սաքուր, չեւտեց բէկը, գերեզմանագր ուշադրութիւնը դարձնելով իր վերջին խօսքերի վրա։— պէտք է այդ իմամին կուռացնել Հայաստանում ընտանեկան մասնադակների հետ, պէտք է միմեանց խեղդել տալ, որ հայերը ազատվեն։—Այժմ հասկանում եմ, թէ որ շուրջ որ շան հետ պիտի կուռացնել։
- Հասկանում եմ... Բայց ինչ հարցով, Սաքուր։

ՆԱՄԱԿ ՆՈՒԽՈՒՑ

Մարտի 17-ին

Հարգելի մեծաբար առեւտրով պարագայ ֆրանսիացի պ. Լերիսէ նորերում Ֆրանսիայից ստացել է մեծ քանակութեամբ և զանազան յատկութեան չերամի սերմեր։ Պարոնը՝ պայմանաւոր կերպով բաժանելով այդ սերմերը Նուսուր և Գեօկչայի գաւառներում, մտադիր է այդպիսով վերականգնել մեր երկրի չերամագրութեան նախկին ծաղկած վիճակը։ Սա մի փորձ է. այդ պատճառով էլ խորհուրդ ենք տալիս ժողովրդի արուեստով պարագայներին, որ, մի կողմից պահելով այդ լաւ յատկութեամբ վկայված սերմերը, միւս կողմից էլ, մի առ ժամանակ, անուշադիր չը թողնեն և իրանց ունեցած սովորական սերմերի պահելը, որպէս զի, եթէ առաջինի պահպանելը չը բարւոքի մեր երկրի չերամագրութեան արդիւնաբերութիւնը, մի և նոյն ժամանակ չը զրկվենք և երկրորդի առեւծ բարեբոյց, որով վերջին տարիների ընթացքում մեր կողմերի ազգաբնակչութիւնը բաւականին դո՛ւ է։

Երէկ մի շատ հաւատարիմ անձից լսեցի, որ Վարալա գաւառակի պրիստա պ. Անդրեանիով նորերում մի ինքն զիւրացու պառկեցնելով, բայց փորին և մէջքին այնքան մարտիկ հարվածներ է տալ տուել, որ գիւղացին՝ չը կարողանալով դիմաւալ այդպիսի մի խիստ պատժի, մահաւոր զբոսնում մէջ հիւանդ է։ Այսպիսի անխելոք վարմունքի պատճառով, որի նմանը շատ անգամ է կրկնվում, գիւղական ժողովուրդը սաստիկ անբաւական է Անդրեանիովից։ Զիւրեղի տէրերը մտադիր են բողոքել այդ մասին, ուր հարկաւոր է։

Մեր քաղաքումը գողութիւններն այնքան շատացել են, որ մէկ գիշերվայ մէջ չորս տանից պարսնքներ յափշտակեցին։ Այդ, համարեա, ամեն օր կրկնվող գողութիւններից և ոչ մէկը չը բացվեցաւ։

Վերջապէս էջմիածնի կարգադրութեամբ վարդապետ Գալուստ անիրաւ քահանայի գործերի քննութիւնը յանձնվեցաւ Նուխեցի Սիմէոն քահանայ Տէր. Պողոսեանցին, որին օգնական է նշանակված և տեղական հոգևոր կառավարութեան քարտուղար պ. Կարապետ ֆրիգադեանց։ Զանաչելով թէ մէկ և թէ միւսի այսպիսի գործերի մէջ ցոյց տուած հմտութիւնը, մանաւանդ ի նկատի ունենալով որ մասնաւորապէս էլ յայտնի են սրանց այն բոլոր անցքերի մանրամասնը, հատարակութիւնը հաւատացած է, որ

հարցրեց գերեզմանագր, —ձեզ յայտնի է որ մահաւորական մահադատական հետ կուռացնելը բաւական դժուար բան է։

—Այդ ուղիղ է, եթէ նրանք մի և նոյն աղանդին պատկանէին, բայց Գաղստանի լեզվիները պատկանում են ու ունեն իր աղանդին, իսկ Հայաստանի թուրքերն ու պարսիկները պատկանում են չի աղանդին։ Իսկ այդ երկու աղանդները այնքան հակառակ են միմեանց, որ իւրաքանչիւր աղանդաւորը մի առանձին կրօնական առաքելութիւն է համարում իր հակառակորդին սպանելը։

—Այդ լաւ է, եթէ այդպէս լինէր, խօսեց գերեզմանագր և աւելի սրեց իր ուշադրութիւնը։

—Ես Հայաստանից տեղեկութիւններ եմ ըստացել, Սաքուր, այնտեղ մի այնպիսի անցք է պատահել, որ եթէ Գաղստանի իմամը լսելու լինի, սաստիկ կը կատարի այնտեղի մահադատականների վրա։

Եւ բէկը սկսեց պատմել այդ անցքի մանրամասնութիւնները, ասաց, որ Սիւնեաց աշխարհում գտնվում են փոքրաթիւ մահադակներ, որոնք պատկանում են մի և նոյն աղանդին, որը պաշտում են Գաղստանի լեզվիները. այդ մահադակները կատարելիս են եղել մի կրօնական տոն իրանց խալիֆայի՝ Օմարի յիշատակի համար։ Տեղային միւս մահադակները, որոնք թուրք աւելի շատ են, որոնք հակառակ աղանդին են պատկանում և որոնք սաստիկ առում են, նշովում են Օմարին, —այդ տոնախմբութեան օրը յարձակվում են տոն կատարողների վրա, շատերին սպանում են, շատերին վիրաւորում են և նրանց մեղիքները լեցնում են սաստիկ չեղելով։—Մի այդպիսի անցք եթէ լսելու լինի Գաղստանի իմամը, ես հաւատացած եմ, որ առանց պատժի, առանց վրէժխնդրութեան չի թողնի իր կրօնակիցներին այսպէս բարբարոս անարդարութիւն։

Երէկ անձնաւորութիւնները խզի մտք և խելացի կերպով վերաբերվելով դէպի այսպիսի մի նշանաւոր ժողովրդական հարց, արդարութեամբ կը կատարեն իրանց վրա դրած պարտաւորութիւնը, ոտնակոխ չանելով ժողովրդի սուրբ իրաւունքը։

Անցեալ տարիները հացի թանգութիւնից օգուտ քաղելով ժողովրդին հարստահարող առեւտրականները և չարչիւններ, որոնք մէկին տալով թանգ գնելով ծախեցին իրանց ապրանքը և ահապէս գումարներ շինեցին, այս աշունքից սկսած նոյն գիտաւորութեամբ հացահատիկների մեծ քանակութիւն էին ժողովել. բայց այս տարի՝ հացի օրից օր արժանանալու պատճառով, ստիպված են կորցնել ահապէս գումարներ. Շատերն էլ, որոնք փոխ առած փողով էին կամենում հարստանալ, այնպիսի տարսափելի վիճակների հանդիպեցան, որ փոխ առած փողն էլ չեն կարողանում վերադարձնել պարտավորւթ։ Այս իրաւոր երկար ժամանակ չեն մոռնալ։ Սակայն ոչխարի մի ֆունտը ծախվում է 15 կ., տաւարինը՝ 10 կ., իւղը, ձուռը, պանիրը, հաւը նոյնպէս թանգ են։ Առեւտուրն այնպէս քնած է, որ քարվանսարների կտուրների տակ չլքվիներն են բռն դնում. Գաղաքի մէջ հինգից երեքը պարագայ մարդիկ են։ Շատ գեղեցիկ օրեր է անում, բայց կաշու գործարանների հոտը ոչնչացնում է գարնան բոլոր թարմութիւնը։

Մ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ՍՊԱՆԱԽՅՑ

Մարտի 18-ին

Մի սքանչելի մագործ, Սանդրո Գանջեւանցը, իր առևտրի պատճառով գնացած լինելով Լադոգիէի, լսում ենք, որ յանկարծ խելագարվում է. բոլորի ոտով և գլխաբաց ընկնում է մեծակայ անտառները։ Ահա, ամբողջ երկու ամիս է որ անյայտ է, չը գիտեն մեռած է, թէ կենդանի։ Նրա տէրերը փոխանակ որոնելու իրանց կորուստը, գրեթե խօսքով սահմանեալ ժամանակին են սպասում, որ յայտնվի։ Գեռ էլի սպասում են։ Ահա նախապաշարեալ ժողովրդի պատուը։ Խելագարութեան պատճառն էլ խողի միս ու տեղն են դուրս բերում գրեթե խօսքով, որպէս թէ խեղճ ուխտած է եղել չուտել խողի միս, բայց կերել է։

Մէկ ամիս առաջ վախճանվեցաւ 90 ամեայ մի ծերունի, Զովսէի Ամիրխանեանցը, որը իր մեծ

—Ես էլ այսպիս եմ կարծում, պատասխանեց գերեզմանագր բէկի պատմութիւնը լսելուց յետոյ։— Զիմայ հաւատացած եմ, որ կարելի է չուրը շան հետ կուռացնել։

—Բայց այդ շուտ պէտք է լինի, շատ շուտ, ասաց նրան բէկը, —գոնէ այս ամիս վերջում։

—Ինչու անպատճառ այդ ամիս վերջում, հարցրեց գերեզմանագր։

—Այդ իմ գիտնալու բանն է, Սաքուր, դու այն ասա, կարող ես այդ գործը զուլու բերել։ Սաքուրը խելոյն չը պատասխանեց, բէկը համոզված լինելով, որ իր առաջվայ քարոզները հայոց ազգի, հայոց երկրի և հայոց եկեղեցու մասին այնքան չէին կարող գրգռել գերեզմանագրի նախաձեռնողութիւնը, որքան մի քանի գեղին ոսկիներ, ասաց նրան։

—Եթէ դու այդ յանձնարարութիւնը կը կատարես, կը ստանաս ինձանից հարկւր ոսկի։ Գերեզմանագր դէմքը փայլեց ուրախութիւնից։

—Այր, շարունակեց բէկը, —դու հէնց այս առաւօտ պէտք է ճանապարհ ընկնես դէպի Գաղստան. քեզ հետ կը գալ իմ կողմից, որպէս աշխատակից, զաղախեցի գող չատուրը։ Նա կառավարողէ լեզվիներին դէպի Սիւնեաց աշխարհ։

—Այդ հարկւր ոսկին երբ կարող եմ ստանալ, հարցրեց գերեզմանագր։

—Կէսը այս օրպէս, իսկ մնացած կէսը, երբ իմ յանձնարարութիւնը կատարած կը լինես։ Բայց իմացած եղիր, Սաքուր, եթէ դու որ և լցեց կերպով կը դաւաճանես ինձ, իմ մարդիկը անպատճառ քո գլուխը կը կտրեն։

—Այդ ես իմանում եմ, պատասխանեց գերեզմանագր և ընդունեց յիսուն ոսկին։

(Կը շարունակվի)

կարողութեամբ մեր քաղաքի միակ նշանաւոր հարուստն էր: Նրան թաղիցին փառաւոր կերպով: Բայց հասարակութեան կամ ազգին ինչ օգուտ այսպիսիների հարստութիւնից, երբ իրանց կեանքի ժամանակ ոչինչ չեն արել ազգի համար և իրանց գանձից չեն ուզում գտնել իրանց մահից յետոյ մի չնչին գումար գցել ազգային գանձարանի մէջ, որ և ինչ բարեգործական օգտի համար:

Միշտ լուռ ենք դանդաղներ, որպէս թէ՛ բազմաթիւ հայոց երկսեռ ուսումնարանները դրամական կողմանէ անապահով դրութեան մէջ են: Այս խօսքերը կրկնվում են միայն այն պարունակներից, որոնց ձեռքին գտնվում են յիշեալ ուսումնարանների արդիւնաւորութեան աղբիւրները: Բայց, ընդհանրապէս, մենք տեսնում ենք, որ բաւական ապահոված պէտք է լինեն, որովհետեւ ուսուցիչների թիւը հետզհետէ աւելանում է: Այս օրերին բազմ ունեցանք տեսնելու մի նորակ ուսուցիչի. դա էլ միայնակ էր և զանազան մարմնի ստորին դասատան աշակերտներից մէկն է, — Գ. Առաքելեանց ազգանունով:

Մի թեկն հայացք գցենք այս դպրոցների վրա: Ունեն երկու կրօնաւորաց քահանայ, որոնք ժողովրդեան տէր լինելով, շատ անգամ բացակայ են լինում կղանքներից և այսպիսով զրկվում են ինքն ինքն ուսումնից: Հայոց լեզուի ուսուցիչն էլ ուրիշ տեղ մասնաւոր դաս ունենալով, աշակերտներին թողնում է մի առաջնակարգ աշակերտի հակոգութեան ներքոյ և ինքը գնում է ուրիշ տեղ դասեր տալու: Արթուրին մի անգործակց տղային լինելով, սովորեցնում է աշակերտութիւններին միայն ձեռագործութիւն: Սերբան երբեք չէր կարող տեսնել առաւօտները ժամանակին դասատուն մտնելիս, միշտ ժամը 10-ին կամ 11-ին պէտք է չորս ընկեր: Շատ անգամ ուսուցիչները չարախնդրով բացակայ են լինում, բայց ով է այս բաների վրա ուշադրութիւն դարձնողը, թեմական տեսուչը տարիներ է անցնում, որ չէ այցելում, եթէ դպրոց է այն էլ մէկ ժամ կամ երկու ժամ: Ուսուցիչներն էլ, կարծիք չը կայ, որ միմեանց կը պահպանեն, չը գրելով տեսից տուած մատենի մէջ իրանց բացակայութեան մասին: Հոգաբարձուներն էլ ձեռն համար են միայն, տարիներով ուսումնարանների պատու էլ չեն անցնի, ուր մնայ որ նրանք ուսումնարան մտնելին:

Ամբողջ ամիս ու կէս աւելի է, որ թատրոնը փակ է և բեմն էլ քանդած: Թատրոնի բեմական բոլոր պատրաստութիւնները թէ ղէկորացիաները, թէ բեմի տախտակները և թէ ուրիշ իրեր ղէնները՝ դերասաններից մէկը իրան սեփականութիւն համարելով, գործ է դնում իր պիտոյքների համար, չը կամենալով մասը տալ և միւս ընկերներին: Ինչ դիտաւորութեամբ է պահում իրան տանը, թող պատասխանէ:

Լուր են տարածել, իբր թէ՛ «Նուկրիան» (որ քաղաքաւան է Սղեմի) գիւղի բնակիչները չը կամենալով Սարգիս քահանայ Տէր-Անտոնեանցին, խօսք են տուել իրար կամ ազգն ու հաւատը իրենց, կամ մնալ առանց քահանայի: Բոլոր հանգամանքը և գործի եղելութիւնը ինձ քաջ յայտնի լինելով, կարող եմ ասել որ այդ լուրը կատարեալ զրպարտութիւն է, խզմտանքից դուրս և ամենամեծ սուտ է:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուսու լրագիրները հաղորդում են, որ ուսուսաց համալսարանները կը վերանորոգվեն: Կրթութեան հարցաքննութիւնները վերցրած կը լինեն և պահպանված կը լինեն միմիայն վերջնական հարցաքննութիւնները:

Ս. Պետերբուրգի համալսարանի ղեկավորը յայտնել է, որ ուսանողները իրաւունք ունեն ընտրել իրանց միջից ներկայացուցիչներ (ստարչինաներ), որոնց պաշտօնը կը լինի միջնորդներ լինել համալսարանական վարչութեան և ուսանողների միջամտանութեան շահերի մէջ: Ստարչինաներ ուսանողներից իրաւունք կունենան կազմել ժողովներ ղեկավոր համաձայնութեամբ:

Շուտով գալու է Ս. Պետերբուրգ պարսից Շահի ղեկավարը, որ պիտի ներկայացնի թաղաւոր Կալայրին մի շնորհաւորական նամակ Շահի կողմից:

Պ. Հանկիսկի խնդրում է մեզ յայտնել, որ ապրիլի 6-ին նա կարդալու է Արծրունու թատրոնում մի հրապարակական դասախօսութիւն Փրանսերէն լեզուով հետեւալ պրօգրամայով: Ընթանալ կը իրաւունք տալ իրաւունք մէջ:—Վանանց երար-խիա հասարակական համակարգութեան մէջ:—Բարձր հասարակութեան կանայք:—Գրականութեանն ու գիտութեանը նուիրված կանայք:—Կինը Ամերիկայում և նրա ֆեմալար ձգտումները ազատութեան մէջ:—Հայ կանայք, նրանց բարք ու վարքերի մտքութիւնը և ընտանեկան արժանաւորութիւնը:—Կնոջ պարտաւորութիւնը: Կնոջ դրութեան պայմանները հասարակութեան մէջ:—Կնոջ հասարակական և քննական դրութեան բարեփոխման դասնում է մի անհրաժեշտ պահանջ:

Կիրակի, մարտի 22-ին թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում կայացաւ մեր փոխադարձ կրեդիտի ընկերութեան ընդհանուր ժողովը: Նիստը ադմիւլտ էր: Նախագահում էր պ. Անտոն Կորգանով: Նախաձեռնելով ընդունվեցաւ, բայց նոր էր չանցել: Երեսօրէնը ընտրութիւնը դեռ չը կայացաւ և այդ պատճառով նիստը չարժանաւորութիւնը յետագայից միւս կիրակի, մարտի 29-ին: Բանկի վարչութեանը ընդդիմադրական կուսակցութիւնը դրադեցրեց ընդհանուր ժողովը երկու պարունակներ, այն է պ. Իվանիսկի և պ. Մանասիրցովի անվերջանալի ստեղծարարութեամբ:

Ինչպէս յայտնի է ֆիլիսոփայական ֆեմալար կարմիր շատ է տարածված Ֆրանսիայում և ամբողջ Եւրոպայում: Այժմ գալիս են մեզ մօտ Ֆրանսիայի այդպիսիները, որոնք բերում են իրանց հետ զանազան ստանկեր և բոյսեր իրանց արմատներով և հողով: Արդեօք Ֆրանսիայից բերած այդ ստանկերը հողով չեն կարող պարունակել ֆիլիսոփայի սաղմերը: Պէտք է զգուշ լինել:

Ասում են որ Սուխումի մէջ ֆիլիսոփայական արդէն սկսեց կրեալ:

Կարճեալ խնդրում ենք մեր գաւառական թղթակիցներին, որքան հնար է, ուղարկել մեզ փոքրիկ լուրեր և թղթակցութիւնների մէջ առհասարակ բաւականապէս փաստերի հաղորդելով: Իսկ երկար ու բարակ դատողութիւններով լցւած ահապին նամակները մենք առհասարակ զր-ժուարանում ենք տալի: Խմբագրութեան մէջ ներկերի առատութեան պատճառով: Ամենալաւ թղթակցութիւնները նրանք են լինում, որոնք ամբողջութեամբ բաղկացած են լինում լուրերից:

Նիկոլայ Բուրնիշտայնից յետոյ ուսուսաց երաժշտական աշխարհը դարձեալ մի մեծ կորուստ կրեց: Մարտի 14-ին, վախճանվեցաւ Ս. Պետերբուրգում ռուս յայտնի երաժիշտ Մորգեստ Մուսորգսկի, «Ռախմանինով» օպերայի հեղինակը: Նա միւսու հիւանդանոցի մէջ:

Այս օրերս վախճանվեցաւ Ս. Պետերբուրգի համալսարանի զօրօգիւյի (կենդանաբանութեան) պրօֆէսոր Կէսլեր:

«Новости» լրագիրը հաղորդում է որ ծովային միւստրութեան մէջ նպաստւում են մեծ փոխաւորութիւնների:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒՐԻՒՄ

Րէյտերի* ընկերութեանը հաղորդում են Կ. Պոլսից հետեւեալը: Մարտի 12-ին Նշահակմաճ գետապանների խորհուրդը թիւրք հաւատարմատարների հետ չը կայացաւ, որովհետեւ սահմանագծի քարտէզը դեռ ևս պատրաստ չէր: Հաստատ աղբիւրներից հաղորդում են, որ դեսպանները, թիւրք հաւատարմատարների ցոյց տուած նոր սահմանագիծը անորոշ համարելով, խնդրեցին Բ. Գալից, որ նա պարզ օրոշի նոր սահմանագիծը: Ռուսաց, անգլիական և իտալական դեսպանները նոր սահմանագիծը անբաւականացուցիչ համարելով, յայտ-

նեցին, որ նրանք նոր հրահանգներ կը խնդրեն իրանց կառավարութիւններից: Միւս դեսպանները յայտնել են, որ բանակցութիւնների աջողութեան համար անհրաժեշտ է բոլոր դեսպանների կատարեալ համաձայնութիւնը: Ներքին գործերի նախարարը համաձայնեց իրանք կորոշեն նոր սահմանագիծ և կառավարի իրանց պետութիւններին՝ ստիպել Զուլաւատներն ընդունել նրան և այդպիսով վերջացնել յոյն-թիւրքական հարցը: Ներքին գործերի նախարարը կը համաձայնի, այդ գիծը կառավարի յոյնպէս և թիւրքային: Նորերում թիւրքաց հաւատարմատարները ցոյց տուին դեսպաններին Թէսսալիայի այն մասերը, որ Բ. Գալից պատրաստ է տալ Զուլաւատներին: Նախնա, Մետեօփո և Պրեվիզայի մասին նրանք դրականապէս յայտնեցին, որ այդ տեղերը անկարելի է զիջանել:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բերլինի և Հոմի պօլիցիական վարչութիւնները իրանց արած խուզարկութիւններից համոզվեցան որ մի և նոյն օրը, մարտի 1-ին, երբ կատարվեց Ս. Պետերբուրգի եղեռնագործութիւնը, պէտք է կատարվէին և երկու ուրիշ եղեռնագործութիւններ. մինը Բերլինում գերմանական կայսր Վիլհելմի դէմ, միւսը Հոմում իտալական թագաւոր Ռամբուլի դէմ: Բայց այդ երկու եղեռնագործութիւնները չադրվեցան:

Հոմի իտալական լրագիրները հաղորդում են, որ Գարիբալդի փառաւոր կերպով հիւանդ է:

Սուլթան Աբդուլ-Համիդ ուղարկեց թագաւոր Կայսր Ալեքսանդր Ալեքսանդրովիչին ցաւակցութեան մի հեռագիր, մի և նոյն ժամանակ և չորհուրդելով Կայսրի գահակալութիւնը: Կայսրը չորհակալութեան հեռագրով պատասխանեց Սուլթանին:

Կ. Պոլսից հեռագրում են որ Թիւրքիան առաջարկում է Զուլաւատներին Կրիս կղզին Թէսսալիայի մի մասի հետ, կամ գրեթէ ամբողջ Թէսսալիան նահանգը, առանց Կրիս կղզու: Առաջին առաջարկութեանը դեսպանները աւելի են համակրում, բացի Գալիցից, որ աւելի հակվում է զեպի երկրորդ առաջարկութիւնը, պահանջելով որ Թէսսալիայի աւելացվի և Պրեվիզա:

Մարտից հեռագրում են Փարիզի լրագիրներին, որ այս օրերս Մարտիցի Գ. Սուրմայի պալատի մօտ գտնվեցաւ մի ճայթղու ուռմբ, որ խելոյն յանձնվեցաւ պօլիցիային:

Պորտուգալիայում հանրապետական կուսակցութիւնը աւելի և աւելի նշանակութիւն է բուսանում: Նորերում միւստրութիւնը հրաժարական տուեց: Մի և նոյն ժամանակ Լիսաբոնից հեռագրում են, որ թագաւորը ստիպելուց ընդունել իր պալատում ռաւիպապետական այլ և այլ հրապարակական ժողովների պատգամաւորներին:

Բուկարէշտից հեռագրում են, որ դաւանութիւնների միւստր կօնառ հրաժարական տուեց իր պաշտօնից: Բուկարէշտից աղբիւրն ժողովի մէջ Մայօրէսկու պատգամաւորը հարց առաջարկեց միւստր-նախագահին թէ ինչ միջոցներ պիտի գործ դնի բուկարէշտի կառավարութիւնը սահմանադրական միապետութիւնը պաշտպանելու համար այնպիսի անձինքների գործողութիւնների դէմ, ինչպէս Պետրասկու եղեռնագործը կամ Նասալի մէջ այժմ կազմակերպված նիշիլիստական դաշակցութեան դէմ, որ իր յարաբերութիւնները պահպանում է և ուսանի-հիւսանների հետ: Առաջին միւստր Բրատիսլաւա պատասխանեց որ նա կարող է վստահանել աղբիւրն ժողովը թէ Բուկարէշտում չը կան ձգքաւաններ խախտել եղած պետական կարգը, և այդ կողմից երկուց անհիմն է: Բայց երբ կառավարութիւնը կը նկատի թէ պետութեան հանգստութեանը վտանգ է սպառնում, այն ժամանակ միայն նա կը սկսի գործ դնել ճշտող միջոցներ, թէև այդ դիպուածումն էլ ձեռնամուխ չի լինի բուկարէշտի մամուլի ազատութեանը:

Ի Ա Ռ Ն Լ ՈՒՐԵՐ

«Gambinus» լրագիրը նկատում է, որ դարեւորը պէտք է պահեն քարեայ ամաններում և ոչ թէ շիշերում, որովհետեւ բազմաթիւ փորձերից երևում է, որ այն դարեւորը, որ գտնվում է թափանցիկ շիշերում, մի քանի ժամանակ ենթարկվելով լույսի ներգործութեան՝ անպիտանանում է և ստանում է անհանգ համ:

Վեոտան, որ ներկայ երեկի երաժիշտներից մէկն է, արդէն վաղուց տեղափոխվել է Ալիքի իր առողջութիւնը վերականգնելու համար. նա այժմ ջութակի համար մի նոր կօնցերա է գըրել:

Ֆրանսիացի բուսաբան Լեսսար ճանապարհորդելով Աֆրիկա, ազգային բուսաւորութեան նախարարին տեղեկութիւն է տուել, որ նա Սուդանում գտել է մի ուռնի արմատապտուղ, որի պտուղները իրանց պերագանց ճաշակով, կարող են օգնել գինեգործութեան. այդ տուեցը կարելի է տեղափոխել Ֆրանսիա ինչպէս կարսօֆել և կը տայ շաւրսի մեծ քանակութեամբ՝ պրտուղներ: Ֆայտի բան է, որ այդ գիւտը մեծ ապագայ է խոստանում գինեգործութեան համար:

Տարիներում գտել են մի փայլուն բաղադրութիւն, որը խառնելով ազգայնական ներկի հետ, ապաճ էջերը փայլում են մթութեան մէջ, այնպէս որ այդ կերպ ազգայն գիրքը կամ լրագիրը օգնութեան: Ասում են որ Տարիներում շուտով կը հրատարակվի մի ամենօրեայ լրագիր, որ կը սովորի այդ նոր գտած փայլող ներկով:

Յրոտահարվելուց պահպանելու համար խաղողի այգիները, հարկաւոր է հետեւեալ միջոցը գործ դնել. հողտեմբեր ամսին խաղողի որթերի մէջ ցանել չաղգամ, որը սաստիկ ցրտերի ժամանակ բռնում է այնքան, որ ընդունակ է լինում պաշտպանելու որթերին ցրտահարվելուց: Երբոր եղանակը սկսի տաքանալ, այդ բոյսը հողից խլվում է: Թէպէտ սկզբում խաղողի որթերը մի փոքր դանդաղանում են աճել չաղգամի բուսանելով, բայց երբոր չաղգամը դուրս է խլվում հողից, որթը նոր ուժով է աճում: Այս միջոցը թանգ չէ կարելի հաշուել, քանի որ հողից դուրս խլված չաղգամը կարող է կենդանաց համար կերակուր լինել: Բացի դրանից նկատված է, որ այդ կերպով ցրտից պահպանած որթերը բուրբուրն չեն ենթարկվում ֆեմալար միջոցների ներգործութեան: Միթէ վերոյիշեալ միջոցում չէ կարելի որոնել որթերի ապահովութիւնը ֆիլիստերա միջոցի ոչնչացնող ներգործութեանց:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Մ Ի Զ Ո Ջ Գ Ս Ե Ն Ը Ե Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ե Ն Ի Ց

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 մարտի: Այսօր խորհուրդի անդամները 25 մարդ ներկայացան Թագաւոր Կայսրին: Խորհուրդը հաստատեց կառավարանների տախան: Ջինստանի և Եսպանիայի յարաբերութիւնները լարվի են: Պապը ընդունեց ռուսաց հաւատարմատարներին և յայտնեց, որ Ռուսաստանի և Վատիկանի մէջ չուտով հաստատ համաձայնութիւն կը կայանայ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 մարտի: Պետական բանկի 5% տոմսերը առաջին շրջանի արժէ 96 ռ. 50 Կ., երկրորդ 93 ռ. 37 Կ., երրորդ 93 ռ. 87 Կ., չորրորդ 93 ռ. 25 Կ., ներքին 5% տոաջին փոխառութեան տոմսերը արժէ 224 ռ. 55 Կ., երկրորդ 217 ռ. 5 Կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսերը արժէ 92 ռ. 50 Կ., երկրորդ 92 ռ. 62 Կ., երրորդ 92 ռ. 62 Կ., օսկի 7 ռ. 93 Կ.: Ռուսաց 1 ռուբլ Լօնդոնի վրա արժէ 24,75 պէնս, ռուսաց 100 ռ. Համբուրգի վրա արժէ 211 մարկ, ֆարիզի վրա 261 ֆրանկ 75 սանտիմ: Բօրսայի արամադրութիւնը հանգիստ է:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

